

Tilisa tunnustaa: "Zärpä oli köyhän miehen pulteria"

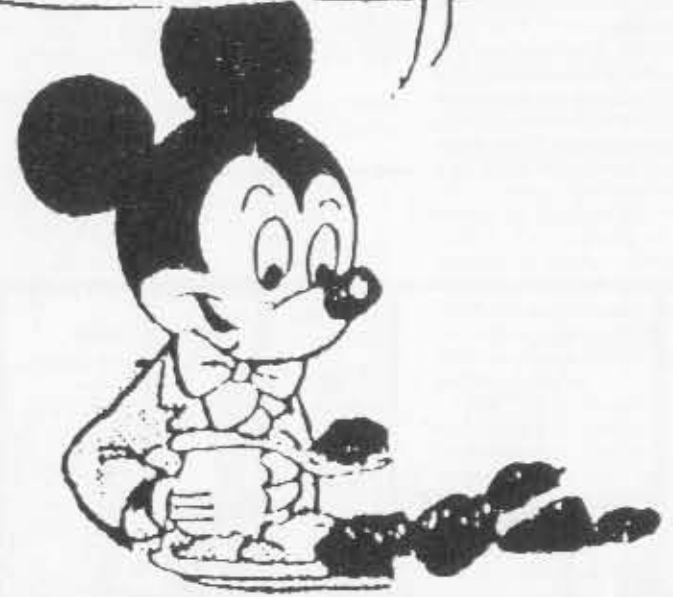
Ihan 80-luvun alussa ilmestyi suomalaista sarjakuvamaailmaa elävöittämään pikkuinen läpyskä, jonka kannessa luki Zärpä. Hurjalla tapaa tuo kolmasti ilmestynyt omakustanne muokkasi aloittelevien piirtäjien tyyliä ja ajatusmaailmaa.

Zärpän takana luurasi mies nimeltä Jukka Tilisa. Nyt, kymmenen vuoden kuluttua, pistettiin sarjakuvamaailmasta tyystin vetäytynyt Tilisa tentittäväksi.

HERRA TILISA, mitä puuhaillette? Mihin käytätte arkenne ja miten kana-voitte luovuutenne?

- Nykyään vietan rauhallista maalaisjullin elämää vaimon, pojan, lehmien ja mullien seurassa. Teen musaa kaverien kanssa kuten aina. Tämänhetkinen pulmamme on se, miten saisimme virvelirummusta samanlaisen soundin kuin Mellencampin "Scarecrow"-lp:llä. Sen sijaan, että tulisi "KLANKT" tulee "TAMP". Ehkei Mellencampin rumpali tehnyt virvelinsä yläkalvoa vanhasta apulantasäkistä.

MUM... MITÄS TÄMÄ PÖPERÖ OIKEIN ON?

Joku kertoi nähneensä Aviisi-lehdessä sarjakuvianne äskettäin. Ovatko työt uusia? Onko Tilisan paluu tosiasia?

- Avisissa julkaistiin viime vuonna joitain aiemmin Nuuka Nautinto- ja Zärpä-lehdissä julkaistuja sarjoja. Minkään sortin comeback ei liene ollut kysymyksessä.

Mikä oli suhteenne sarjakuvaan ennen Zärpä-kautta?

- Erityisempi sarjakuvien harrastaja en ole koskaan ollut. Aku Ankkaa lulin tietysti niin kuin muutkin, mutta Pulteri lienee ollut se, joka innosti yrittämään itsekin. Pelkistetty piirrostyylillä, niukat taustat, vankat pokeri-ilmeet, oivaltavat ääniefektit, omalaatuinen huumori ja Hartin petteämätön tyylitaju tekivät lähtömättömän vaikutuksen. Nykyään Pulteri on verbaalisempi, pyörälläajelun kustannuksella. Mutta kauanhan sitä on jo tehtykin.

- Omat äijäni muuttuivat Pulteri-äijien mallisiksi vasta keskikoulussa. Kehitimme Jaakkolan Jarmon kanssa väkeväen tarinankehittelytekniikan: piirsimme sarjakuvaa vuoron perään ruutu kerrallaan. tarinat saivat kiitettävän yllättäviä käänteitä. Tunnit kuluivat rattaosasti.

- Kun P.J. Mattila kokosi ryhmän tekemään Nuuka Nautinto-omakustannoleh-toa, pääsin mukaan tekemään sarjakuvia ja musajuttujakin. Tää oli joskus -79, pien-lehti-boomin alkua. Se oli vinhaa aikaa ja Nuukista oli hauska tehdä. Jotenkin se vain lopahti neljän numeron jälkeen. (Mitähän Lötjöselle ja Ronkaiselle mahtaa kuulua?)

No sitten tuli Zärpä 1. Ja kauppa kävi, vai?

- Ykköszärpä loppui kai parissa kuukaudessa. Mainoksia ei ollut muualla kuin Sarjainfossa. Laskin, että kai nyt 10% seurajäsenistä on sen verran aktiivisia, että edes kannatuksen vuoksi tilaa kotimaisen omakustanteen. Painos oli 100 kpl ja meni hän se.

- Osan myin kädestä käteen rock-tilaisuuksissa. Olin treenannut myymällä Nuukiksia. Nuukishommista mä opin, ettei se kauheen mutkikasta ole saada oma lehti

painetuksi. Nuukiksen loputtua mä sit torkkasin Zärvän kehiin.

- Ykkösestä täytyy ottaa 50 kpl:n toinen painos. Kakkosta ja kolmosta painettiin kai 150 kpl. En mä hirveen suuria painoksia arvannut ottaa. Ja 200,- painatuksesta oli iso raha silloin. Pääsin vissiin kuitenkin omilleni.

Mitä siellä Zärvän takana oikein oli? Underground?

- No tietysti nää Crumb ja muut. Crumb on tärkeä. Mistä niin ruipelo sälli kehittää paperille semmosen voiman? Myös suomalainen Siäddi innosti kovasti.

Krazy Kat?

- Mistä tää tuli mielees? Mä perehdyin Krazy Kattiin vasta kun ilmestyi tää suomen-kielinen albumi. Ihastuin; en osannut odottaa sen olevan niin tajuttoman äryjä kamaa.

Surrealismi?

- André Breton joutuisi tarpeettomasti kääntymään haudassaan, jos väittäisi Zärvässä olleen jotain tekemistä surrealismin kanssa.

Absurdiikka?

- Vierastan tota termiä, mutta kai se on kelvattava... jos joku juttu pitäisi Zärvän taustaks määrittää niin kyllä se Pulteri on. Siitä mä sen käsien venymisenkin matkin. Mä en oo tota ennen miettinyt, mutta kun nyt kysyt niin kai Zärpä semmosta köyhän miehen Pulteria oli.

Saitteko Te, herra sarjakuvataiteilija, lukijollenne palautetta?

- Kyllä jotkut ihan oriksoen kirjotti ja analysoi niitä juttuja. Mielenkiintoistahan niitä oli lukea. Monet kehu, mutta tuli kritiikkiäkin.

- Tota mä arvostin, kun Sarjainfossa sanottiin kolmoszärvän arvostelussa, että "Tilisa on laskenut rimaa". Tottahan se oli, mutta mä olin luullut, ettei kukaan huomaa! Sen jälkeen en o allarvioinut lukijoita.

- No joku sitten sano jostain pätkästä, että "no ton mäkin olisin pystynyt itsekin keksimään". Entäs sitten? Ei kai se juttua pilaa, jos joku itsekin pystyi sen keksimään... itsehän mäkin ne keksin!

Tilisa ja Eero Karjalaisen nuorotyötä ammattikouluajoilta, 1979.

– Saatuaani kolmosen valmiiks tympään-nyin. Sen sijaan, että olisin tehnyt sarjoja ensisijaisesti omaksi huvikseni, yritin olla tuottamatta ihmisille pettymystä. Ei sitä noin olis pitänyt ajatella, mutta huomasin sen vasta jälkeenpäin. Hankkiuduin eroon koko hoidosta!

Ottivatko lukijat kontaktia Zärvän loppumisen jälkeen?

– Ei ihmөөmmän.

Entä sarjakuvaseurat julkaisui-neen?

– Joihinkin pienlehtiin piirsin jotain, ennen kuin opin olemaan tiukkana. Myös Uitto-mäki houkutteli piirtämään Kannukseen muutaman sivun. Se Taikurijuttuhan oli siten Ruututarhassakin. Ihan käypä.

– Ei niitä pyyntöjä niin hirveesti tullut, ja jos tulikin niin pistin tiukasti hanttiin, koska piirtäminen ei enää kiinnostanut.

Siis Nuuka Nautinto ja Zärpä. Kai Teillä nyt jotain muutakin tuotantoa on.

– Aika niukkaa... Tosin ollessani joskus 1982–83 sivarissa Espoon näkövammais-ten ammattikoulussa me toimitimme sivar-ien Nankabanjo-hupilehteä. A4-arkki tai-tottuna kahteen kertaan, kahdeksan sivua. Painos 10–20 kpl. Mulla on niitä muutama tallella, ja onhan ne aika holiittomia!

– Niissä oli omituisia juttuja, kummallisia sanaristikkoita, joita ei saanut millään menemään oikein, ja sarjakuvia. Lehteä il-mestyi yli 40 numeroa, parhaimmillaan nel-jä kertaa päivässä! Harmi, että originaalit haihtuivat jo silloin -83.

– Sitten multa pyydettiin Ruututarha-an-tologiaan 8 sivua. Niin suuresta kunniasta en tohtinut kieltäytyä. En halunnut julkaista vanhoja juttuja uudestaan, joten piirsin 8 uutta sivua ja lähetin ne. Pari niistä päätyi Ruututarhaan, Zärvästähän siinä suurin osa on. Tapiirimiohot julkas sitten kaks näistä sivuista. Loput neljä on tiös missä. Ne Tapiirissa julkaistut oli ne, joista itsekin pidin eniten.

Yllättikö se suosio Teidät? Kaikki se maine ja kunnia...

– En mä tiä. Vasta Zärvän loputtuahan se vehke oikein alko. Että sai nimensä oikein joihinkin kovakantisiin kirjoihinkin! En mä olis kuvitellut niin pitkälle pääseväni, että mun piirroksia pääsis Kaukoranta-Kemppi-sen Sarjakuvakirjaan. Se ihmetyttää, että Zärpä vieläkin muistetaan, kun aattelee kuinka juoston kustu se loppujen lopuks oli. No ehkä juun siks?

Mistä se johtuu, että minä en muista lukeneeni yhtään Teidän haastattelu-anne?

– Hyvä ettet muistakaan. Suureen Kurpit-saan annoin joskus -82 tosi törpön haastat-telun, jolla tietoisesti pyrin tuskastuttamaan kaikki kaverini. En ole kehdannut lukea sitä itskään! Hesarissa oli joskus kanssa pä-tä, mutta ei sitten muuta.

Entä nykyiset suosikkisarjakuvat?

– No vanha Pulteri, Krazy Kat, Muumi, Cocco Bill, Sagendorfin Kippari Kalle (lat-toata, mutta hallittua!). Tapiirissa oli kerran väkevä S. Clay Wilson -sarja. Äijähän on Crumbin ikäluokkaa piirtäjänä, ja sarja oli muistaakseni aika tuore. Vetreä sälli! Sitä lukis mielellään enemmänkin.

Sieltä 80-luvun alusta alkoi meikoinen kotimaisen sarjakuvan esiinmarssi. Oletteko te seurannut alan kehitystä?

– En, kun ei ole ollut rahaa ostaa niitä leh-tiä. Tai siis kun meni se mielenkiinto sarja-kuvaan yleensä. Paljon puhutut Heavy Met-al -lehdetkin osoittautui aika tylsiksi, ja keskityin enempi musiikkiosastoon. Kun-nianhimoinen bändiprojekti Donner tosin lörahti kuin jokisen eväät.

Mutta onko kotimaisten piirtäjien joukossa suosikkeja nimettäväksi? Esim. Teidän manttelinperljäksennekin mainittu Riitta Uusitalo?

– Riitta Uusitalon jutuista on vaikea olla pi-tämättä... muut suosikit ovat näitä vanhoja Kyky Ahosta, Aalti Papinsaarta (jäykkä "Nakki") ja kiusallisen hipahtavasti Timo Aarnialaa... ja Kalervo Palsaa, tietysti.

– Se on mukavaa, että suomalaista sar-jakuvaa kustannetaan näin vetreästi. Suunta lienee asiallinen. Mutta eurooppa-lainen laatusarjakuva sinänsä vaikuttaa ko-ko lailla tylsältä.

Onko Tiisan uutta sarjakuvaa odotetta-vissa julkisuuteen?

– Mielelläni piirtäisin, jotta saisin rahaa vannesahan oston. Mutta oma ähellyk-sensä siinäkin on; pääsen vähemmällä kun työdyn tikkisahaan.

Tuleeko sarjakuvapyyntöjä yhä?

– Ei... Joku kai halus julkaista jotain, mä en oikein tajunnut että mitä. Sanoin kummin-kin, että ei käy.

Mitä sanoisitte siihen, jos joku kustan-taja haluaisi koota Zärvät uusintapai-nokseksi? Minä vähän luulisin, että ky-syntää olisi.

– Niistähän haihtuisi loppukin mystiikka, kun porukka näkisi, ettei ne nyt niin ihmeel-lisiä olleetkaan! Johan niitä juttuja on jul-kaistu moneen kertaan. Rajansa kaikella.

Harto Hänninen

Nankabanjotaidetta sivurivijalta 1982–83.